

Az új adatvédelmi törvény

A VÁLTOZÁSOK FONTOSSÁGA ÉS CÉLJA

Ez év január 1-én lépett életbe az új adatvédelmi törvény, amely szükségességét az elmúlt húsz évben jelentősen megváltozott gazdasági és technikai körülmények indokolták. Az új törvényről kérdeztük Dr. Hegedűs Bulcsút, adatvédelmi szakértőt, aki a Károli Gáspár Református Egyetem és a Szegedi Egyetem jogi karain oktat adatvédelmi jogot.

■ Mikor és hogyan került erre a szakterületre és előtte milyen feladatokat látott el korábban?

Adatvédelemmel 2003 óta foglalkozom, akkor csatlakoztam Dr. Péterfalvi Attila által vezetett adatvédelmi biztos irodájához, ahol elsősorban munkajogi és vagyonvédelmi ügyeket vizsgáltam. A gyakorlati munka során azt tapasztaltam, hogy különösen a munkajogi adatkezelések törvényi szabályozása rendezetlen, ezért 2005-ben elkezdtem ezekkel a kérdésekkel egyetemi kutatóként is foglalkozni. Ennek a munkának az eredményeként született meg 2010-ben a gyakorlati szakembereknek szánt adatvédelmi kézikönyv, melyet Jóri András korábbi adatvédelmi biztossal közösen szerkesztettünk.

■ Milyen jelentős változások történtek 2012. január 1-től az adatvédelemi jogban, s ezen belül a biztonsági szakma területén?

A most hatályba lépő törvény elsősorban három kérdést kívánt újrendezni.

Az első ok, hogy az adatvédelmi törvény 20 évvel ezelőtti született, és bár akkor Európa nyugati feléhez viszonyítva is modern szabályozással rendelkező normának tekinthettük, a gyorsan fejlődő technikai megoldásokat ma már nem minden tekintetben szabályozza megfelelően. Új kihívásokat tartogat például az internet, a térfelnyelő kamerák vagy a webkamerák használata, a hangelemzés, vagy a biometrikus adatok világa. A gyorsan változó technológiai háttér egy olyan szabályozási koncepciót kívánt meg, amely nem a már kialakult gyakorlatot szabályozza utóbb, hanem lehetőséget teremt a proaktív gondolkodásra is.

A '90-es évek elején az adatvédelem az állami adatkezelésekkel szemben védte az egyént, azonban később fokozatosan megjelentek a magánszférában tevékenykedő adatkezelők, akik jelentősége, aránya ma már vetekszik az állam által lefolytatott adatkezelésekkel. A korábbi törvényt azonban az állami adatkezelésekre modellezték, így rendszerre igen merev volt, a magánszférában sokszor lehetetlen volt azt alkalmazni. Ezen is változtatni kíván az új törvény, melyben új

adatkezelési jogalapokat is meghatároz a jogalkotó. Ilyen például, hogy amennyiben az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen, vagy aránytalan költséggel járna, akkor jogi kötelezettség teljesítése céljából személyes adatai kezelhetők. Ez különösen a magánnyomozóknak hozhat könnyebbé a jövőben.

A harmadik cél az adatvédelmi biztos hatáskörének kibővítése volt, amit Jóri András korábbi adatvédelmi biztos kezdeményezett. Ennek eredményeképpen az adatvédelmi biztost felváltotta január 1-jével a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósága. Az új adatvédelmi törvény megsértése esetén az új intézmény hatósági eljárást is lefolytathat, melynek eredményeként a legenyhébb szankció egy felszólítás a szabálytalanság(ok) megszüntetésére, a legsúlyosabb azonban a 10 millió forintig terjedő pénzbírság lehet.

Az új törvény, az adatvédelmi biztos mellett erősíti azokat a jogintézményeket, amelyekkel az adatkezelő saját maga tudja biztosítani az adatkezelés törvényességét. Ilyen az adatvédelmi audit lehetősége. Ennek keretében egy külső adatvédelmi szakértő, vagy 2013. január 1-jétől az adatvédelmi hatóság áttekintheti a vállalkozás tevékenységét, és megmondja, hogy az jogszerűen működik-e, vagy esetleg valamilyen eljárás részleteit módosítania kell.

Ehhez társulhat a már korábban is létező belső adatvédelmi szabályozás, melyben meghatározható az adatkezelés protokollja. Így rögzíthető abban, hogy kik ismerhetik meg és használhatják fel a biztonsági kamerák által rögzített felvételeket, azokat mennyi ideig kell kezelni, hogyan kell arról másolatot kérni, ha azt kéri az érintett, továbbá kinek, milyen feladatok esetén adható másolat arról, stb. Ezek a jogi garanciák a vagyonőrök és a magánnyomozók esetében nem kötelezőek, mégis lehetséges jogi viták elkerülése végett ajánlatos azokat megtenni.

Amennyiben úgy döntünk, hogy belső adatvédelmi szabályzatot készítünk, akkor célszerű kijelölni egy munkatársat adatvédelmi felelősnek is. Ez a funkció több pusztá

címnél, mivel az új adatvédelmi törvény létrehozta az évente megrendezésre kerülő adatvédelmi felelősök konferenciáját. A konferencia elnöke az adatvédelmi hatóság elnöke lesz, és azon az aktuális adatvédelmi kérdéseket tudják a résztvevők megvitatni, tájékoztatást kapva a hatóság álláspontjáról is.

■ Ki lehet adatvédelmi felelős?

Az adatvédelmi törvény által meghatározott adatkezelőknél – így hitelintézetek, távközlési szolgáltatók, országos hatáskörű adatkezelőknél – e tevékenységhez felsőfokú végzettség szükséges. Ahol azonban törvény azt nem írja elő – így például a vagyonőrökénél – nem előfeltétel a felsőfokú végzettség. Szakirányú képzettség megszerzése azonban mind a két körnél ajánlatos.

■ Amennyiben nincs ilyen képzettségű munkaerő, mi a teendő?

Napjainkban a szakképzési programokon belül ez szintén megtalálható, így a Szegedi Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán működik adatvédelmi szakjogász és szakértőképzés, ami egyetemi vagy főiskolai diploma mellé ad egy további felsőfokú végzettséget. Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a képzés következő, 2012. őszén induló évfolyama már önálló modulban fogja megismerni a vagyonvédelmi és magánnyomozói adatkezelések jogi szabályozását.

A Kar ez évben megállapodást kötött a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarával az utóbbi működési körébe tartozó adatvédelmi kérdések közös vizsgálatára, konferenciák, rövidebb időtartalmú – nem diplomához kötött – képzések szervezésére. Reméljük, hogy ebből az együttműködésből számos eredmény születik majd.

■ Mitől függ, hogy egy vállalatnál külsős megbízott, vagy saját adatvédelmi felelősre van szükség?

Ez nem a vállalkozás nagyságával függ össze, hanem azzal, hogy milyen jellegű és mennyiségű adatot kezel. Amennyiben a kezelt adatok szenzitív jellegűek, vagy nagy számú érintettel kapcsolatosak, akkor különösen ajánlott egy ilyen személy kijelölése, megbízása. Az adatvédelmi felelős lehet a cégen belüli munkatárs, de ha nem kívánunk ilyen személyt kiképezni, úgy lehetőség van külső, független adatvédelmi szakértő megbízására is, aki eseti jelleggel segít a felmerült adatvédelmi kérdésekben.

■ Mint vagyonvédelmi feladatot ellátó személynek, kell-e tartanunk az új adatvédelmi hatóságtól?

Minél inkább növekszik az adminisztratív te-

vékenység, annál több adat jelenik meg az adatbázisban. Az új adatvédelmi hatóság – ahogyan már említettem – hatósági jogkörrel is rendelkezik, ezért különösen körültekintőnek kell lenni, ki, milyen jellegű adatokat kezel és milyen célból. A hatósági eljárást három esetben kell megindítani: az első, amikor az érintettek száma nagy, erre jó példa egy bevásárlóközpont kamerarendszere. A második, amikor szenzitív személyes adatokat kezelnek, ez jellemezheti a magánnyomozók adatkezeléseit, míg a harmadik, amikor az adatkezeléssel jelentős érdeksérelem valósul meg, ez mind a két adatkezelői kört érintheti.

Ma még nem tudhatjuk, hogy a hatóság egyébként milyen feltételek esetén indít hatósági vizsgálatot, azt egyébként bármilyen ügyben megteheti. Érdemes ezért felkészülni, és áttekinteni, vajon minden tekintetben megfelel-e az adatkezelés az új adatvédelmi törvény rendelkezéseinek.

■ **Ha valaki bizonytalan abban, hogy rá milyen szabályozások vonatkoznak, akkor kérhet-e valamilyen segítséget, állásfoglalást egy adott esettel kapcsolatban?**

Ez mindenképpen ajánlott. Az adatvédelmi biztosnak eleve kétféle kompetenciája volt, melyet az új hatóság szintűgy gyakorol majd. Így elsősorban konkrét ügyeket vizsgál, de elvi állásfoglalásokat is kiad a hozzá forduló személyeknek. Ez utóbbi keretében, ha valamely jogszabály alkalmazása nem világos

számunkra, bátran kérdezhetünk a hatóságtól. Az érdemi válaszra azonban lehetséges, hogy hosszabb ideig kell várunk, mert az elvi állásfoglalások megadását megelőzi az immár határidőhöz kötött konkrét panaszok kivizsgálása.

Az aktuális és a tipikus ügyekről egyébiránt célszerű a hatóság honlapjáról tájékozódni (www.naih.hu) lehet, hogy a válasz ott már megtalálható.

■ **Egy konkrét és sokak által feltett kérdés, a vagyonvédelmi és magánnyomozói tevékenységet ellátó személyeknek be kell-e jelentkezniük az adatvédelmi nyilvántartásba?**

Az adatvédelmi nyilvántartás kapcsán fel kell hívni a figyelmet arra, hogy január 1-jével hatósági nyilvántartássá alakult át. A új törvény szerint az adatkezelések jogszerűségének feltétele, hogy az adatkezelőnek annak megkezdése előtt azt be kell jelentenie.

Vagyonvédelmi tevékenységgel kapcsolatosan többször felmerült az a kérdés, hogy a vagyonőröknek az adatvédelmi nyilvántartásba be kell-e jelentkezniük. Én személy szerint tanácsolnám, hogy igen, jelentkezzenek be. A vagyonőri törvény logikája az, hogy az adatkezelő sok esetben maga a megbízó. Kivételt képez az a pont, amely egyértelműen kimondja a törvény, hogy a biztonsági kamerák működtetésénél az adatkezelő a vagyonőr. E tekintetben önálló felelősséggel rendelkezik tehát, és nem találunk az adatvédelmi tör-

vényben az általános bejelentési kötelezettség alól kimentési lehetőséget.

Az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés addig díjmentes, amíg a bejelentkezés díját meg nem határozzák. Ezért célszerű minél előbb a bejelentést megtenni. Tudom azonban tartanak a bejelentkezéstől, mert az az adatkezelés teljes nyilvánosságával járhat. Ugyanakkor, a regisztráció az adatvédelmi hatóságnál csak regisztratív jellegű, azaz nem kell attól tartanunk, hogy amiatt a hatóság a tevékenységünket kivizsgálná. Bejelentkezés hiányában azonban bármilyen jellegű adatkezelés jogellenes tevékenységnek minősül!

■ **Mi a helyzet a személyes okmányok ellenőrzésével, ahol például a beléptetés miatt szükséges az adatnyilvántartás, regisztráció?**

E tevékenységek esetén nem a vagyonőrnek, hanem a megbízónak van bejelentési kötelezettsége. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a megbízó ilyen esetekben az adatkezelő, és – amint említettem – csak egyetlen esetben minősül adatkezelőnek a vagyonőr, amennyiben kamerarendszert működtet.

A magánnyomozók esetében az új adatvédelmi törvény úgy szól, hogy abban az esetben nem kell bejelenteni az adatkezelést, ha saját ügyfeleinek adatait kezeli. Ellenben, ha egy megfigyelt személy adatait kezeli – a megbízója kérésre – akkor az már bejelentési kötelezettséggel társul.

K. M.